

Kamu Diplomasinin Bir Aracı Olarak Kültürel Diplomasisi: Küba Kültür Derneği Örneği

Yağmur İSFENDİYAROĞLU

Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Halkla İlişkiler Anabilim Dalı

İstanbul

yagmurisfendiyaoglu@gmail.com

Özlem AKKAYA

Yeditepe Üniversitesi, İletişim Fakültesi

Görsel İletişim Tasarımı Bölümü

İstanbul

ozlem.akkaya@yeditepe.edu.tr

Özet

Tamamlayıcı faaliyetlerle kamu diplomasisine katkıda bulunan bir aktör olma çabasındaki STK'lardan genellikle devlet politikalarıyla uyumlu hareket etmeleri beklenir. Bu çalışmada ise STK'ların, devletten maddi ve siyasi anlamda bağımsız hareket ettiklerinde, kamu diplomasisinde ne gibi roller oynayabilecekleri sorusuna cevap aranmıştır. Bu bağlamda, çalışma devletten maddi ve manevi herhangi bir destek almayan, bağımsız STK'ların da kültürel diplomaside önemli bir aktör olabileceğini merkezi İstanbul'da bulunan Küba Kültür Derneği örneği çerçevesinde göstermektedir. Araştırma bulgularının toplanmasında doküman analizi, katılımlı gözlem ve derinlemesine görüşme yönteminden yararlanılmıştır. Daha önce Türkiye'de neredeyse hiç ele alınmamış bir konuya odaklanan bu çalışmayla, kamu diplomasisi alanında gelişen literatüre katkıda bulunmak ve bundan sonra yapılacak olan çalışmalara ışık tutmak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: kamu diplomasisi, yeni kamu diplomasisi, kültürel diplomasi, yumuşak güç, sivil toplum örgütleri, Küba Kültür Derneği

Cultural Diplomacy as an Instrument of Public Diplomacy: The Case of Küba Kültür Derneği (Cuba Culture Association)

Abstract

NGOs that are trying to be an actor who contributes to public diplomacy through complementary activities are generally expected to act in accordance with state policies. In this study, an answer was sought to the question of what roles NGOS can play in public diplomacy when they act materially and politically independently from the state. In this context, the study shows that independent NGOs, which do not receive any material or moral support from the state, can also be an important actor in cultural diplomacy within the context of the Cuba Culture Association, the headquarters of which are located in Istanbul, Turkey. Document analysis, participatory observation and in-depth interviews were used to collect

research findings. By focusing on a topic that has been almost never addressed before in Turkey, this work is intended to contribute to the growing literature in the field of public diplomacy and provide insights for studies that will be made thereafter.

Keywords: public diplomacy, new public diplomacy, cultural diplomacy, soft power, non-governmental organizations, Küba Kültür Derneği (Cuba Culture Association).

Giriş

Potter (2003), kamu diplomasisini geleneksel anlamda şu şekilde tanımlamıştır: “Kamu diplomasisi, basit şekliyle, bir hükümetin başka bir ulusun halkını ve aydınlarını, bu ulusun politikalarını kendi avantajına döndürmek amacıyla etkilemeye çalışmasıdır” (s.46). İlk defa 1965 yılında Edmund Gullion tarafından ortaya atılan kamu diplomasisi kavramının temelini ülkelerin yumuşak güç unsurlarını kullanmaları oluşturmaktadır. Bir ülkenin askeri ve ekonomik kaynaklarından aldığı güç olan sert gücün karşısında yer alan yumuşak güç kavramını ilk kez dile getiren isim Joseph Nye olmuştur. Yumuşak güçte sert gücün aksine zor kullanma değil ikna ve etkilemek istenen toplumların tercihlerini şekillendirme yeteneği söz konusudur. Nye’ye (2017) göre gücün cazibeye dayalı ince bir boyutu da vardır. Nye bu bağlamda davranışsal açıdan yumuşak gücün cezp etme gücü olduğunu söyler. Yumuşak gücün kaynakları ise söz konusu cazibeyi oluşturan değerlerdir (s. 25-26).

21. yüzyıl karşımıza “yeni kamu diplomasisi” kavramını çıkarmıştır. İletişim teknolojilerinin hızlı bir şekilde gelişmesi ve internetin hayatımıza girmesiyle birlikte bireyler kamu diplomasisinin bizzat katılımcıları ve kaynakları haline gelmişler ve toplumdaki topluma kamu diplomasisi anlayışı ortaya çıkmıştır. Bu gelişmelerin sonucunda da literatürde kamu diplomasisi uygulamalarını tasniflemek için “geleneksel kamu diplomasisi” ve “yeni kamu diplomasisi” ayrımı yapılmaya başlanmıştır (bkz. Kurtuluş, 2014). Küreselleşme ve gelişen iletişim teknolojileriyle birlikte kamu diplomasisi faaliyetleri daha insan odaklı hale gelmiş ve bu durum kamu diplomasisi uygulamalarında devlet dışı aktörleri esas paydaş ve katılımcı hale getirmiştir (Çevik, 2016, s.23).

Değişen ve gelişen kamu diplomasisi anlayışında en önemli devlet dışı aktörlerden biri sivil toplum kuruluşlarıdır (STK). STK’lar sınırların iletişim ve ulaşımında giderek daha az önem teşkil ettiği günümüzde, devletlerin ulaşamadığı veya nüfuz edemediği noktalara ulaşmakta ve etkinlik göstermektedir (Akçadağ, 2010, s.5). Hatta Köksoy’a (2015) göre diplomasiyi yeni görünümü olarak tanımlanan kamu diplomasisi, hükümetlerden çok sivil toplum alanında gerçekleşen bir etkinlik haline gelmiştir. Hükümetlerin ve iş örgütlerinin yanı sıra artık her vatandaş, her birey, katmanı ne olursa olsun kamu diplomasisinin bir parçası olarak kabul edilmekte ve bu çabalara destek verebilmektedir (s.84).

Kurtuluş (2015) bu bağlamda önemli bir noktanın altını çizer:

STK'ların bir hükümetin dış politikasıyla uyumlu, ona paralel ve onu tamamlayıcı bir çizgide faaliyet göstererek o devletin kamu diplomasisine katkı sağlayabilecekleri gibi devlet veya devletlerle çatışmacı biçimde, kendi başlarına da bir tür kamu diplomasisi uygulaması geliştirebileceklerini, hatta bu şekilde uluslararası alanda devletten bağımsız bir “aktör” rolünü üstlenebileceklerini söylemek mümkündür. (s.193)

Yukarıdaki açıklamadan STK'ların devlet desteği almadan da uluslararası alanda kamu diplomasisine katkıda bulunabilecekleri anlamı çıkarabilir. Ancak Türkiye’de bugüne kadar bu duruma örnek teşkil edecek STK'larla ilgili herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Dolayısıyla bu çalışmada devletten maddi ve manevi hiçbir destek almayan, bağımsız STK'ların kültürel diplomaside nasıl bir rol oynayabileceklerini, merkezi İstanbul’da bulunan ve uluslararası teşekküllü dernek (“İllere Göre Faal Dernekler,” t.y) olarak sayılan Küba Kültür Derneği örneği aracılığıyla göstermek amaçlanmıştır. Çalışmada bu temel amaç doğrultusunda Küba Kültür Derneği’nin Kübalı kimliğini tanımlarken hangi unsurlara ağırlık verdiği değerlendirilecek ve bu tanımlama biçiminin derneğin faaliyetlerine nasıl yansıdığı ve bu faaliyetlere katılan Kübalıların ve Türklerin Küba kültürüne bakışını nasıl etkilediği detaylı olarak incelenecektir.

Bu çalışmada kültürel diplomasi kamu diplomasisinin bir alt kolu olarak ele alınmıştır. Nitekim uygulama alanı olarak olmasa da bugün kullanıldığı anlamıyla kamu diplomasisinin ortaya çıkıp geliştiği ülke olan ABD’de Dışişleri Bakanlığı, 2005’te hazırladığı *Cultural Diplomacy: The Linchpin of Public Diplomacy* adlı çalışmada kültürel diplomasiyi kamu diplomasi kapsamında değerlendirmiştir. Aslında kültürel diplomasi, diğer ülkeler üzerinde yumuşak güç sahibi olan ve kamu diplomasisi politikalarını etkin bir şekilde yürüten hemen hemen her ülkenin sahip olduğu bir diplomasi geleneğidir (Akçay, 2014, s.31). Cull (2009) kamu diplomasisi uygulama modellerini sınıflandırırken dinleme, savunma, kültürel diplomasi, değişim programları ve uluslararası yayıncılık olarak beş temel kategori tanımlamıştır. Ona göre kültürel diplomasi, bir ülkenin kültürünü dışarıya ihraç etmeye yönelik politikalarıdır. Eğitim, kültür, kültür varlıkları, sanat, tarihsel miras, edebiyat, turizm ve spor gibi çok geniş ve çeşitli boyutları kapsayan kültürel diplomasiyle özellikle yabancı toplumlara yönelik eğitim, değişim programları, dil öğretimi ve kültür sanat faaliyetleri yürütülmektedir (Ekşi, 2015, s.349). Demir’in (2012) daha yakın zamanda yaptığı bir tanıma göre ise kültürel diplomasi, bir aktörün kültürel kaynak ve imkânlarını ülke dışına taşıyarak ülkelerarası ilişkiyi yönetme girişimidir (s.76).

Kamu diplomasisinin altyapısını, genellikle geleneksel kamu diplomasisini kapsayan enformasyonel model ile yenilikçi yaklaşımları, insanı ve etkileşimi öne çıkaran yöntemleri kapsayan ilişki model oluşturmaktadır (Sancar, 2016, s.26-27). Enformasyonel model tek yönlü olup, iç ve dış kamuların dış politika ve dış iletişim doğrultusunda bilgilendirilmesini amaçlarken; ilişki model çift yönlü olup bahsedilen toplumların haklarıyla iyi ilişkiler kurmayı ve karşılıklı anlayış geliştirmeyi hedefler (Köksoy, 2014, s.221). Kaldı ki, sürecin yapı taşları olan aktörler, araçlar, yöntemler ve hedefler dikkate alındığında, kamu diplomasisi ve halkla ilişkiler arasında yakın bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır (Kavoğlu, 2018, s.113). Bu kapsamda akla gelen ilk isimlerden biri, American University School of Communication profesörlerinden Rohanda Zaharna'dır. Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde görüleceği üzere, Küba Kültür Derneği'nin kültürel diplomasi kapsamında değerlendirilebilecek strateji ve taktikleri, Zaharna'nın ilişki modelindeki hedef kamularla iyi ilişkiler geliştirme, güven oluşturma, ortak anlayış ve iki yönlü iletişim hedefleriyle örtüşmektedir.

Çalışmaya iki hipotezden yola çıkarak başlanmıştır. Bu hipotezler şu şekildedir: “Devletten maddi ve manevi hiçbir destek almayan STK’lar da kültürel diplomasiye katkı sağlarlar” ve “Kapalı toplum yapısına sahip ülkeler ve/veya birbirlerinden çok farklı kültürel değerlere sahip ülkeler arasında devletten bağımsız STK’lar aracılığıyla yapılan kültürel diplomasi faaliyetleri o ülkenin imaj oluşumuna pozitif katkı sunar.” Fakat süreç içerisinde nitel araştırma yöntemleri kullandığımız çalışmamızın kendisi de yeni hipotezler geliştirmeye imkân verdiği için iki hipotez daha oluşmuştur. Bu hipotezler ise; “Devletten bağımsız STK’lar aracılığıyla yapılan kültürel diplomasi faaliyetleri insanlarda olumlu bir algı oluşturmaktadır” ve “Küba Kültür Derneği'nin Küba kimliğini siyasi içeriğinden arındırılmış bir kimlik olarak tanımlaması derneğin faaliyetlerine katılan Kübalıların algısını olumlu etkilemektedir” şeklindedir.

Türkiye’de yabancı ülkelerin yaptığı kamu diplomasisi faaliyetlerini inceleyen araştırmaların sayısı oldukça azdır. Ayrıca daha önce Türkiye’de devletten maddi ve manevi hiçbir destek almayan, bağımsız STK’ların kamu diplomasisine/kültürel diplomasiye katkısını yeni kamu diplomasisi anlayışı çerçevesinde ele alan akademik bir çalışma bulunmamaktadır. Dolayısıyla, Türkiye’de başka bir ülke adına ve devletten bağımsız STK’larla yürütülen kamu diplomasisi faaliyetlerinin inceleyecek olması, bu çalışmayı önemli kılmaktadır. Uzun yıllar dışarıya kapalı kalmış ve ambargo altında yaşamak zorunda olan Küba adına yürütülen kamu diplomasisi faaliyetleri hakkında Türkiye’de benzer bir çalışmanın daha önce yapılmamış olması da çalışmanın literatüre sağlayacağı katkılar arasında anılmaya değerdir.

Yöntem

Çalışmada bir önceki bölümde açıklanan amaçlar doğrultusunda nitel araştırma yöntemlerinden biri olarak kabul edilen durum çalışmasından yararlanılmıştır. Durum çalışmasındaki amaç, sınırları belli bir durum hakkında çoklu veri toplama yöntemleriyle bilgi toplayarak, o durumun nasıl işlediğini derinlemesine incelemektir. Özetle, nitel durum çalışmalarının en temel özelliği bir veya birden fazla durumun derin bir şekilde araştırılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.77). Türkiye’de devletten maddi ve siyasi anlamda bağımsız STK’ların kültürel diplomasiye olan katkıları daha önce herhangi bir çalışmaya konu olmadığı için, çalışmada benzersiz bir durumun ortaya konulması söz konusudur. Stake’in (1995) belirttiği gibi, bir nitel durum çalışması benzersiz bir durumu ortaya koymak için de tasarlanabilir (akt. Creswell, 2016, s.98). Çalışmada yararlanılan durum çalışması yöntemi çerçevesinde kullanılan veri toplama teknikleri ise doküman incelemesi, derinlemesine görüşme ve katılımlı gözlem olmuştur.

Küba Kültür Derneği’yle ilgili derinlemesine bilgiler edinmek için doküman incelemesi tekniği kullanılarak www.dernekler.gov.tr adresinde yer alan içeriklerin yanı sıra, derneğin tüzüğü, resmi internet sayfası ve sosyal medya hesapları (WhatsApp, Facebook ve Instagram) incelenmiştir. Kullanılan ikinci veri toplama tekniği, incelenen konu hakkında katılımcılardan benzer türdeki bilgilerin toplanabilmesi için gerçekleştirilen bir görüşme türü (Koçak, Şimşek, Ayman vd., 2013, s.120) olan yarı yapılandırılmış görüşmedir. Küba Kültür Derneği hakkında, özellikle ilgili dokümanlarda ulaşamadığımız konular hakkında derinlemesine bilgi edinmek; Küba Kültür Derneği’nin Küba’nın kimliğini tanımlarken hangi unsurlara ağırlık verdiğini görmek ve derneğin bir kültürel diplomasi aktörü olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceğini anlamak adına bu yöntemden faydalanılmıştır. Bu doğrultuda üçü dernek yöneticileriyle, yedisi derneği üyesi olan ve/veya dernek faaliyetlerinde görev alan Kübalılarla olmak üzere, 1 Kasım 2018-17 Aralık 2018 tarihleri arasında on görüşme gerçekleştirilmiştir. Ayrıca dernek aktivitelerine katılan dokuz Türk’le yine 1 Kasım 2018-17 Aralık 2018 tarihleri arasında ayrı ayrı görüşülmüştür. Bilhassa bu görüşmeler aracılığıyla dernek faaliyetlerine katılan Türklerin dernek hakkında neler düşündükleri ve Küba kültürüne bakışlarının bundan etkilenip etkilenmediği anlaşılmaya çalışılmıştır. Yapılan tüm görüşmelerin amacı ise genel olarak Küba Kültür Derneği’nin kültürel diplomasi bağlamındaki yerini anlamak olmuştur.

Oluşturulan üç ana katılımcı grubu, yaşları 20-65 arasında değişen, farklı eğitim seviyelerinden ve meslek guruplarından kadınlar ve erkekler arasından seçilmiştir. Katılımcı grupları rassal olmayan örnekleme yöntemlerinden biri olan kartopu örnekleme yöntemiyle

oluşturulmuştur. Bu örnekleme yönteminde araştırmacılar ilk adımda tamamen rastlantısal olarak seçtiği bir örnekten yola çıkarak o örneğin önerdiği diğer örneklere ulaşırlar ve çalışmalarına bu şekilde devam eder (İslamoğlu ve Alnıaçık, 2016, s.202). Bu doğrultuda birinci katılımcı grubunu ulaşılan beş dernek yöneticisinden üçü; ikinci katılımcı grubunu dernek üyesi olan ve/veya dernek faaliyetlerinde çalışan 30 Kübalıdan yedisi; üçüncü katılımcı grubunu ise her yıl dernek faaliyetlerine katılan 12,000 Türkiye Cumhuriyeti vatandaşından dokuzu oluşturmuştur. Görüşmeler, görüşme yapılan kişilerin bilgilendirilmiş onamı alındıktan sonra ses kayıt cihazı kullanılarak kaydedilmiş ve bilimsel etik kuralları gereği, hâlihazırda basında ve kamuoyunda tanınan dernek başkanı dışında görüşmecilerin kimliği gizli tutulmuştur. Bazı Kübalı görüşmecilerin Türkçesi yeterli olmadığı için mülakatlar İspanyolca yapılmıştır. Kayıt altına alınan görüşmelerin her biri ayrı ayrı dinlenmiş ve aktarılan bilgiler herhangi bir değişikliğe ve yoruma yer verilmeksizin metin haline getirilmiştir. İspanyolca yapılan görüşmeler çalışmada Türkçeye çevrilerek sunulmuştur. Deşifre edilen metinler daha sonra görüşmecilerle paylaşılmış, metinlerde kullanılmasını istemedikleri ve/veya değiştirilmesini talep ettikleri kısımlar olup olmadığı sorulmuştur.

Son olarak araştırmada katılımlı gözlem tekniği kullanılmıştır. Katılımlı gözlem; gözlenmek istenen gruba gözlemcinin katılması ve bir nevi grup üyesi gibi davranması anlamına gelmektedir (İslamoğlu ve Alnıaçık, 2016, s.126). Bu kapsamda, dernek yöneticilerinden ve diğer katılımcılardan gerekli izinler alınarak, 20 Şubat 2018-17 Aralık 2019 tarihleri arasında Küba Kültür Derneği'nin organize ettiği ve destekte bulunduğu bazı etkinliklerde bizzat yer alınmıştır. Katılımlı gözlem aracılığıyla elde edilen bulgulardan, özellikle diğer yöntemlerle edilen verilerin daha geniş bir perspektiften değerlendirilmesinde yararlanılmıştır. Bununla birlikte, araştırmada katılımlı gözlem tekniğinin kullanılma amaçları arasında, dernek faaliyetleri ve bu faaliyetlere katılan katılımcıların tutumları hakkında derinlemesine bilgi edinmeyi ve derneğin Küba kimliğini tanımlama biçiminin faaliyetlerine nasıl yansıdığını birebir görmeyi özellikle saymak gerekir.

Bulgular ve Yorum

Çalışmanın bu bölümünde Küba Kültür Derneği'ne ilişkin doküman analizlerinden, derinlemesine görüşmelerden ve katılımlı gözlemlerden elde edilen bulgular sunulup değerlendirilecektir.

Katılımcıların Demografik Özellikleri

Görüşme yapılan kişilerin demografik bilgileri aşağıda yer alan Tablo 1, Tablo 2 ve Tablo 3'te verilmiştir.

-Tablo 1: Dernek Yöneticilerinin Demografik Özellikleri

Kişi	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu	Meslek
1.K.1	Kadın	49	Üniversite Mezunu	Turizmci
1.K.2	Erkek	64	Üniversite Mezunu	Emekli

Tablo 2: Dernek Üyesi Olan veya Dernek Faaliyetlerine Katılan Kübalıların Demografik Özellikleri

Kişi	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu	Meslek	Dernekteki Pozisyonu	Türkiye’de yaşadığı süre
2.K.1	Erkek	39	Üniversite Mezunu	Mühendis/Müzisyen	Dernek Üyesi	7 yıl
2.K.2	Erkek	50	Üniversite Mezunu	Müzisyen	Dernek Üyesi	18 yıl
2.K.3	Kadın	26	Lise Mezunu	Kalite Kontrol	Dernek Faaliyetlerine Katılmakta	3 ay
2.K.4	Erkek	36	Lise Mezunu	Ressam/Müzisyen	Dernek Faaliyetlerine Katılmakta	9 yıl
2.K.5	Erkek	48	Üniversite Mezunu	Dans Eğitmeni	Dernek Faaliyetlerine Katılmakta	19 yıl
2.K.6	Kadın	65	Lise Mezunu	Ev Hanımı	Dernek Üyesi	13 yıl
2.K.7	Kadın	24	Lise Mezunu	Mutfak Şefi	Dernek Faaliyetlerine Katılmakta	3 yıl

Tablo 3: Dernek Faaliyetlerine Katılan Türklerin Demografik Özellikleri

Kişi	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu	Meslek
3.K.1	Kadın	48	Üniversite Mezunu	Öğretmen
3.K.2	Kadın	29	Üniversite Mezunu	Halkla İlişkiler Uzmanı
3.K.3	Erkek	40	Üniversite Mezunu	İnşaat Mühendisi
3.K.4	Erkek	63	Yüksek Lisans Mezunu	İnşaat Mühendisi
3.K.5	Erkek	48	Üniversite Mezunu	Mühendis
3.K.6	Kadın	47	Üniversite Mezunu	Tekstil Tasarımcısı
3.K.7	Kadın	56	Yüksek Lisans Mezunu	Bilgisayar Mühendisi
3.K.8	Kadın	32	Üniversite Mezunu	SAP Danışmanı
3.K.9	Kadın	35	Yüksek Lisans Mezunu	Tercüman

Kültürel Diplomasi Aktörü Olarak Küba Kültür Derneği

Küba Kültür Derneği 1997 yılında Küba'dan Türkiye'ye gelen ve daha sonra Türk vatandaşlığı alan Kübalı Blanca Nieves Garcia Cruz tarafından 3 Haziran 2011 yılında Beyoğlu Kocatepe mahallesinde bugün Küba Kültür Merkezi olarak kullanılan binada kurulmuştur. Küba Kültür Derneği'nin kuruluş amacı derneğin tüzüğünde şu şekilde belirtilmiştir:

Dernek, Küba halkının ve Türk halkının bilgi, kültür paylaşımını gerçekleştirmek ve ilişkilerini geliştirmek, çeşitli kültürel etkinlikler düzenleyerek iki halkı bir araya getirmek ve kaynaşmalarını sağlamak,

gerektiğinde Türkiye’de yaşayan Küba toplumuna örf, adet ve gelenekleri tanıtmak, Türk toplumunun yasal düzeni ile ilgili olarak Küba toplumunu bilgilendirerek toplumsal uyumsuzluk çekmemelerini sağlamak amacıyla kurulmuştur. (Küba Kültür Derneği, 2011, s.1)

Bugün 21 üyesi olan Küba Kültür Derneği’nin dernek üyeleri Kübalılardan ve Kübalıların yakınlarından oluşmaktadır. Her ay ödenmesi gereken üye aidatı ise dernek tüzüğünde 20 TL olarak belirlenmiştir.

Yaklaşık bir yıl boyunca yapılan gözlemler, yarı yapılandırılmış görüşmeler ve doküman analizleri sonucu Küba Kültür Derneği’nin Küba kültürünü daha iyi tanıtmak, iki kültürü kaynaştırabilmek ve iki kültür arasında ilişki geliştirmek için yaptığı faaliyetleri şu şekilde sıralayabiliriz:

- Çeşitli fuar ve festivallerde yer almak
- Üniversiteler ve çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarında Küba kültürüyle ilgili seminerler vermek
- Türkiye’de yaşayan Kübalıların sorunlarına yardımcı olmak
- Türkiye’de yaşayan Kübalıları kaynaştırmak için etkinlikler düzenlemek
- Türkiye ve Küba ile ilgili önemli tarihlerde anma ve kutlama etkinlikleri düzenlemek
- Dans atölyeleriyle Küba kültüründe yer alan dansları öğretmek
- Perküsyon atölyeleriyle Küba’ya ait perküsyon aletlerini tanıtmak ve perküsyon öğretmek
- İspanyolca konuşma atölyeleriyle Küba’nın konuştuğu İspanyolca dili için pratik ve kültürel konuşma ortamı sağlamak
- Türkçe konuşma atölyeleriyle Türkçe bilmeyen veya az bilen Kübalılara Türkçe pratik ortamı oluşturmak
- Her akşam düzenlenen ve Kübalı müzisyenlerin katıldığı canlı müzik etkinlikleriyle iki kültürü kaynaştırmak ve Küba’nın mutfak kültürünü tanıtılabilmek için kafe ve restoran kısmında Küba kokteyl ve yemeklerine yer vermek vb.

Bugün dernek faaliyetlerinin birçoğu Küba Kültür Derneği ofisinin de içinde yer aldığı Küba Kültür Merkezi’nde yapılmaktadır. 2013 yılında İstanbul Beyoğlu’nda kapılarını açmayı hedeflemiş olan ve uzun yıllar tamamlanması beklenen, 2018 yılında tamamen kullanıma açılan Küba Kültür Merkezi, dördüncü katında Küba Kültür Derneği’nin yer aldığı beş katlı bir binada faaliyet yürütmektedir. Küba Kültür Derneği’nin sosyo-kültürel projesi olan bu merkez, Küba Kültür Derneği aracılığıyla Küba ve Türk toplumunun yaklaşması,

kültürlerin karşılıklı tanıtımı, ikili ilişkilerin gelişmesi ve kuvvetlendirilmesi amacıyla oluşturulmuştur (Küba Kültür Merkezi Hakkında, t.y.). İstanbul'da yaşayan Kübalıların desteğiyle hayata geçirilen Küba Kültür Merkezi projesini Küba Kültür Derneği Başkanı Blanca Nieves Garcia Cruz 1 Kasım 2018 tarihinde yaptığımız yüz yüze görüşmede şu şekilde anlatmıştır:

Küba Kültür Merkezi, Küba Kültür Derneği'nin sosyo-kültürel bir projesidir.

Bu proje Türkiye'de yaşayan Kübalıların desteğiyle oluşturulmaktadır. Herkes neyi varsa ortaya koyuyor. Örneğin bende duvar vardı, duvarımı verdim. Bana miras olarak kalan bu binayı Küba Kültür Merkezi'ne çevirebilmek için büyük bir mücadele verdim... Müzisyen olan bir Kübalı bu merkezde müziğini icra ediyor, müziğini veriyor... Dans bilen bir Kübalı dansı öğretiyor vb. Dolayısıyla Türkiye'de yaşayan Kübalılar birleşerek bu projeyi gerçekleştirdik. Kendime ait olan bu binayı bu iş için kullanıyorum. Bunu bir gönül görevi olarak yapıyorum. İki ülkemi, iki vatanımı da çok sevdiğim için yapıyorum. Ben bugün için yaşamıyorum. Bana göre insanlar iyi şeyler yaparak hatırlanmak için yaşamalı. Bu konuda idealistim. Bu işin siyasal ayağıyla ilgilenmiyorum. Sosyal boyutlarıyla faydalı bir iş yaptığımızı düşünüyorum.

Küba Kültür Merkezi'nin hayata geçirilmesindeki önemli faktörlerden bir diğeri de Küba Kültür Merkezi'nde yer alan ve Blanca Nieves Garcia Cruz'un şahıs şirketi olan Guantanamo International Tour Operator'dır. Dernek aidatlarının 20 lira, üye sayılarının ise 21 olduğunun ve başka ek gelir kaynaklarının olmadığı için altını çizen ve bu bütçeyle çok fazla bir şey yapılamayacağını belirten Cruz, 2007 yılında kurulan Guantanamo'nun onlar için önemini şu şekilde anlatmıştır:

Bu binada yer alan ve sahibi olduğum Guantanamo International Tour Operator bu projenin sannesidir diyebilirim. Projemizi bir şahıs şirketi olan Guantanamo sponsorluğunda döndürmeye çalışıyoruz. Üye aidatımız 20 lira. Tahmin edebileceğiniz gibi 20 lira ile pek bir şey yapmak mümkün değil. Ayrıca Kübalılar Küba'dan geldikleri için bir derneğin ne olduğunu anlamıyorlar. Bir ayda 20 lira önemsiz bir para olmasına rağmen bu parayı neden verdiklerini anlayamıyorlar. Üye sayımızın az olmasının en önemli sebeplerinden biri de budur. Kübalılar derneğimizin faaliyetlerinde yer alsalar da bir derneğe üye

olma fikri onlara çok uzak geliyor. Ben nasıl buraya daha fazla katkıda bulunabilirim düşüncesini bizim onlara daha iyi anlatmamız gerekiyor diye düşünüyorum. Bunu kimseyi zorlayarak yapamayız. Bunu sevgiyle anlatmamız gerekiyor. Böyle bir topluluğun prestijli olduğunu, yaşayarak, göstererek anlatabiliriz. Kültür Merkezi projemizle bunun için büyük bir adım attığımızı düşünüyorum. Kübalılar buraya gelip daha çok destek vermeye başlayacaklar. (1.K.1, yüz yüze görüşme)

Kültürel diplomasi, kültür öğelerini kullanarak farklı halklar arasında karşılıklı iletişim ortamı oluşturmak, karşılıklı anlayış geliştirmek, bu toplumların birbirlerini daha yakından tanımalarını ve ortak bir çıkar ortamı yaratmalarını sağlamak gibi amaçlar doğrultusunda yapılan iletişim ve girişim çabalarıdır. Ayrıca, kültürel diplomasinin bu amaçları doğrultusunda yapılan faaliyetlerle ülkelerin imaj oluşumuna katkıda bulunabileceğinden söz edilebilir.

Küba Kültür Derneği yöneticilerine sorduğumuz “Sizce bu derneğin temel amaçları nelerdir?” sorusuna dernek yöneticilerinin verdiği cevaplar şu şekildedir:

Öncelikle iki toplumu kaynaştırmak... Kendi ait olduğumuz kültürü unutmadan, toplum ile doğru bir iletişim kurabilmektir... Türk-Küba ilişkilerini güçlendirmek, kültür alışverişi sağlamaktır... Diğer bir taraftan Türkiye’de yaşayan Kübalılara yardımcı olmak, yol göstermek... (1.K.1, yüz yüze görüşme)

Derneğimizin amacı da bu iki güzel ülke arasındaki ilişkileri geliştirmek, iki ülke toplumunu yakınlaştırmak ve iki toplumun birbirinin kültürünü tanınması... (1.K.2, yüz yüze görüşme)

Dernek tüzüğü ve yöneticilerinin verdiği bilgilerin ortak noktaları olan “iki kültürü kaynaştırmak,” “iki toplum arasındaki bağları güçlendirmek,” “iki ülke arasındaki ilişkileri geliştirmek” ifadeleri Küba Kültür Derneği’nin amaçlarıyla kültürel diplomasinin amaçlarının dernek yöneticilerinin söyleminde örtüştüğünü göstermektedir. Bunun dışında derneğin “Türkiye’de yaşayan Kübalıların soru ve sorunlarına yardımcı olma” amacının da iki ülke vatandaşları arasında sağlıklı bir ilişki yürütülebilmesi açısından önemli olduğu dernek üyesi veya dernek faaliyetlerinde yer alan Kübalılarla yapılan görüşmelerden anlaşılmıştır. Bu doğrultuda Kübalılara öncelikle “Türkiye’ye geldiğiniz zaman karşılaştığınız en önemli sorunlar nelerdir?” ve ardından “Küba Kültür Derneği, Türkiye’de yaşadığınız soru ve sorunlara yardımcı olabildi mi?” soruları sorulmuştur. Türkiye’de yaşadıkları problemlerden bahseden Kübalılar, derneğin bazı sorunlarına yardımcı olduğunu belirterek, “Türklerle daha

sağlıklı ve rahat iletişime geçmek” ve “Türkiye’yi ve Türkleri daha yakından tanımak” konusundaki katkısının altını çizmişlerdir:

Yaşadığımız yabancı bir yerde her zaman sorunlar olur. Ama dernek özellikle iletişim açısından yardımcı oldu... Bu merkeze gelip burada daha önce yerleşmiş olan Kübalılara veya sıkıntıyla ilgili bilgi sahibi olabilecek Türklere danışabiliyorum... (2.K.1, yüz yüze görüşme)

Kültür... En başta dil ve din... Dernek bana yardımcı oldu diyebilirim. Zaten derneğin içinde başka Kübalılar da var. Onlar bana bu ülkenin kültür ve özelliklerini anlamam adına yardımcı oldular... (2.K.4, yüz yüze görüşme)

Dernek faaliyetlerine katılan Türkiye Cumhuriyet vatandaşlarıyla yapılan görüşmelerde “Küba Kültür Derneği’ne hangi amaç için geldiniz?” ve “Hayalinizdeki dernek ile geldiğiniz dernek arasında örtüşen ve ayrışan noktalar var mı?” soruları sorularak, derneğin amaçlarıyla onların dernek faaliyetleri hakkındaki düşünceleri arasında bir paralellik olup olmadığı anlaşılmaya çalışılmıştır. Alınan cevaplardan çeşitli sebeplerle derneğe gelen Türklerin beklentileriyle Küba Kültür Derneği’nden amaçlarının büyük ölçüde örtüştüğü görülmüştür. Ayrıca, Türk katılımcıların derneğin amaçları doğrultusunda yaptığı faaliyetlerden olumlu bir şekilde etkilendikleri açıkça gözükmektedir:

Latin Amerika kültürüne büyük bir ilgim vardı. İspanyolca da biliyordum. Bu sebeple tanışıp, konuşabileceğim insanlar arıyordum... Açıkçası bu merkezin eksiklerinin çok olabileceğini düşünmüştüm. Merkezin başkanı çok aktif ve becerikli olduğu için beklediğimden çok daha hızlı başlanılmış ve çok fazla iş yapılmış... Eminim ki daha iyi olacaklardır. (3.K.3, yüz yüze görüşme)

Öncelikle Küba salsa yapıyorum. Arkadaşım bu dernek çatısı altında Küba salsa eğitmenliğine başladı. Ben de hem ona yardımcı olmak hem de Küba kültürünü daha yakından tanımak amacıyla geldim... Her gün farklı Kübalı sanatçıların burada canlı müzik yapmaları, birçok farklı dans derslerinin olması, İspanyolca kurslarının olması Küba kültürünü tanıtmak açısından son derece önemli şeyler. (3.K.1, yüz yüze görüşme)

Kültürel diplomasi aracılığıyla birbirinden çok uzakta olan ve farklı kültürel değerlere sahip olan ülkelerin toplumlarıyla ilişki inşa etmek mümkündür. Dernek faaliyetlerine katılan Türklere “Küba kültürü ve Türk kültürünü karşılaştırdığınızda size göre ortak paydalar ve

temel farklılıklar nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların çoğu her iki toplumun da sıcakkanlı olduğunun altını çizmiş olsalar da akıllara benzerlikten daha çok farklılıklar gelmiştir:

Ortak nokta sıcakkanlılık ama Türklerin sıcakkanlılığı belli bir tanışma düzeyine geldikten sonra ortaya çıkıyor. Kübalılar ise ilk andan itibaren çok sıcaklar. Farklı taraflarımız çok fazla. Çok farklı iki kültürden bahsediyoruz. Ekonomi, yönetim şekli, dil, din vb. farklılıklar var... (3.K.3, yüz yüze görüşme)

Bana göre ortak bir nokta neredeyse yok, tamamen farklı iki kültür. Bir kere Küba insanları eğlenceli insanlar. Sıkıntıları ve problemleri olsa da bir şekilde eğlenerek o anda kendilerini eğlendirmeyi başarıyorlar... Benzer nokta bana göre sıcakkanlılık noktasında. Türkler sıcakkanlı bir toplum ve Kübalılar da öyle. Bu sebeple Kübalılarla iyi anlaşabileceğimizi düşünüyorum. (3.K.6, yüz yüze görüşme)

Kültürel değerleri yansıtarak yabancı toplumlar arasında ilişki kurulabilir ve kültürel diplomasiye katkıda bulunulabilir. Dernek faaliyetlerine katılan Türk katılımcılara ve Kübalılara “Kültür deyince aklınıza ne geliyor?” ve sonrasında “Size göre Küba Kültür Derneği Küba’nın kültürel değerlerini yansıtmakta başarılı mı?” soruları sorulmuştur. Verilen cevaplardan katılımcıların derneğin Küba kültürü ve tarihi hakkındaki entelektüel faaliyetlerini görece yetersiz bulsalar da Küba’nın kültürel değerlerini yansıtma çabasını takdir ettikleri görülmüştür:

Her şey geliyor. Yediğimiz içtiğimiz şeylerden eğlendiğimiz şeylere kadar; tarihsel geçmişimizden, sosyo-kültürel yapımıza kadar... Dünya bakış açısı, oluşan kafa yapısı... Şu an burada daha şarkı, müzik, dans yani sanatsal şeyler var. Bu çok güzel... Zaten benim de bu şekilde haberim oldu. Ama seminerler de arttırılarak daha entelektüel bilgiler de verilebilir... (3.K.7, yüz yüze görüşme)

Kültür deyince aklıma dil, sanat, müzik, bale, yemek ve insanların yaşam tarzı geliyor. Aslında baktığımız zaman canlı müzikten perküsyon dersine ve dans derslerine kadar her şey Küba Kültür Derneği’nde var. Yemek menüleri bile Küba kültürüne göre hazırlanmış. İçecek menüleri de Küba lezzetleriyle süslenmiş. Bu açılardan oraya gittiğimde Küba kültürünün iyi bir şekilde yansıtıldığını hissetmişim... (3.K.8, yüz yüze görüşme)

Müzik, tarih, din dans vb. her şey kültürdür. Bence Küba Kültür Derneği'nde yapılanlar şimdilik yeterli... Fakat daha sonra Küba tarihiyle ilgili seminerler verilebilir. Herkes Che Guevera'yı, Fidel'i biliyor ama diğer taraftan Küba tarihi demek sadece Che ve Fidel Castro demek değildir. Bilinmesi gereken başka tarihlerimiz de var. (2.K.7, yüz yüze görüşme)

Fakat kültürel değerleri yansıtmak tek başına Küba Kültür Derneği'ni kültürel diplomasi aktörü yapmaz. Kültürel diplomaside kültürel öğelerin kullanılarak ortak bir çıkar, anlayış ve işbirliğinin geliştirilmesi ve ortak bir iletişim ortamının kurulması esastır. Derneğin faaliyetlerinde yer alan Kübalılara “Küba Kültür Derneği ve Küba Kültür Derneği'nin sosyo-kültürel projesi olan Küba Kültür Merkeziyle ilgili sizin düşünceleriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Alınan cevaplara göre katılımcılar, derneğin sadece kültürel değerleri yansıtmadığını aynı zamanda Küba'nın bir ülke olarak imajının inşasına katkıda bulunduğunu, Kübalılar ve Türkler arasında bir iletişim ortamı oluşturduğunu ve iki ülke insanının yakınlaşmasını sağlayan bir yer olduğunu düşünmektedir:

Türkler için Küba demek puro, müzik, dans demek oluyor. Evet, bunlar da Küba kültürünün parçaları ama Küba kültürü çok daha fazla şeyi barındırıyor. İşte dernek insanların Küba hakkında daha fazla bilgi almasını sağlıyor. (2.K.2, yüz yüze görüşme)

Çok güzel bir proje bence... Biz Kübalılar açısından bizi bir araya getiren bir proje. Biz bu merkezde bir araya gelebiliyoruz. Yeni Kübalılarla veya Latin Amerikalılarla tanışabiliyoruz. Sonuçta Latin Amerika da bizim kültürümüzün bir parçası. Buraya gelen Türklerle iletişim kuruyoruz, kültür alışverişi yapıyoruz. Bu harika bir şey... Müziğimizi, dilimizi, dansımızı, yemeklerimizi paylaşıyoruz burada. (2.K.1, yüz yüze görüşme)

Görüşme yapılan Küba Kültür Derneği yöneticilerine “Derneğimize Küba devleti destek oluyor mu?” “Eğer olmuyorsa bunun avantajları ve dezavantajları nelerdir?” soruları sorulmuştur. Görüşmeciler Küba devletinin derneğe hiçbir maddi veya manevi desteğinin olmadığını söylemişlerdir. Kaynak yetersizliğinden dolayı Küba devletinden maddi destek beklemele de manevi destek alabilmelerinin onlar için çok önemli olduğunu, ama manevi destek de alamadıklarını belirtmişlerdir. Küba devletinin vereceği manevi desteğin seslerini daha fazla insana duyurmak açısından çok önemli olduğuna değinmişlerdir. Dernek başkanı Blanca Nieves'e göre destek görememelerinin sebebi dernek olarak siyasi bir söylemden uzak durmalarıdır. Nieves, destek görememelerinin tek avantajının da bu olabileceğine ve destek

görmedikleri sürece devletin de üzerlerinde siyasi açıklamalar yapmaları için baskı kuramayacağına değinmiştir:

Tabii ben isterim ki Küba devletinin de bir katkısı olsun. Manevi bir katkısı olsun mesela... Ama yok... En azından engel de olmamaları gerekiyor. Bizim yaptığımız iş gurur duyulabilecek, kutsal bir iş. Yani kendi ülkemizi değerleriyle, kültürüyle tanıtmaya çalışıyoruz. Burada yaşayan Kübalıların bu hedefi varsa ve bunu sevgiyle yapıyorlarsa buna bir tek saygı gösterilmelidir. Bu yüzden biz destek bekliyoruz. Devletin destek olmamasının tek avantajının şu olduğunu düşünüyorum: Onlar bizi destekledikleri sürece bizden talepleri olacaktır. Talepleri de siyaset doğrultusunda olacaktır. Bizlerden siyasi açıklamalar bekleyeceklerdir. Yani bu anlamda küçük bir avantajımız olabilir. Çünkü bu şekilde yönlendirilmek istemeyiz... (1.K.1, yüz yüze görüşme)

Sosyalist idari ve ekonomik yapısı, bugün Küba'yı diğer dünya ülkelerinden ayıran özelliklerin başında gelmektedir. Fakat Küba Kültür Derneği'nde yapılan katılımlı gözlemler ve görüşmeler neticesinde derneğin Küba kimliğini tanımlarken siyaseti dışarıda bırakmaya özen gösterdiği anlaşılmıştır. Kültürel diplomasi aracılığıyla ülkelerin siyasi değerleri de yabancı ülkelere tanıtılabilir. Buna karşın Küba Kültür Derneği, Küba'nın siyasi değerlerini tanıtmaya amacı taşımamaktadır. İki toplumu, iki ülkeyi yakınlaştırmak ve kaynaştırmak, kültürel alışveriş sağlamak amaçlarının altını çizen yöneticilere göre siyaset bunun için doğru bir araç değildir. Esas amaçlarının "köprü kurmak, duvar örmek" olduğunu söyleyen yöneticilere göre siyaset "birleştirici değil ayrıştırıcı" bir unsurdur:

Evet derneğimizde siyaset yok. Tamamen siyaset dışındayız. Tabii derneğin içindeki insanların kendilerine ait siyasi görüşlerinin bulunması başka bir durumdur. Herkesin siyasi görüşüne de saygılıyız. Ama derneğin içine siyaseti soktuğumuz zaman bu yanlış olur. Küba sosyalist bir ülke biz bunu biliyoruz ama bu insanların bakışının da tamamen sosyalizm olacağını göstermez... Derneklere siyaset girerse tek taraflı olursunuz... Biz iki toplumu kaynaştırmak, yakınlaştırmak istiyoruz; iki ülkeyi birbirine yakınlaştırmak istiyoruz. Bunu da siyaset gibi ayrıştırıcı unsurlarla değil toplumları birleştirici unsurlarla yapmak istiyoruz... (1.K.2, yüz yüze görüşme)

Görüşme yapılan Kübalılara "Derneğin siyaseti dışarıda bırakması, siyasi kimlikten uzak durması size ne düşündürüyor?" sorusu sorulmuştur. Alınan cevaplardan böyle bir

beklentilerinin olmadığı hatta çoğunun bu durumdan dolayı büyük bir memnuniyet duydukları ortaya çıkmıştır:

Bana göre politika haricindeki detaylarımızı anlatması harika. Küba Kültür Derneği'nde politika dışındaki unsurlarımızla Türklerle gayet güzel yakınlaşabiliyoruz. (2.K.4, yüz yüze görüşme)

Nasıl Küba devleti Küba'yı yansıtmaya çalışıyor bana göre bu dernek de aynı yolda ilerliyor. Bana göre devletle aynı politik düzlemde ilerlemesi gerekmiyor. (2.K.2, yüz yüze görüşme)

Derneğin yaptığı faaliyetlere katılan Türklerin vatandaşlarının, faaliyetlere katıldıktan sonra Küba hakkındaki düşüncelerinde pozitif yönde bir değişme ve gelişme olup olmadığını öğrenmek adına, onlara “Küba Kültür Derneği'ne geldikten sonra Küba hakkında düşüncelerinizde pozitif bir gelişme oldu mu? Evetse, bunun hangi açılardan olduğunu açıklayabilir misiniz?” soruları sorulmuştur. Bu soruyla derneğin Küba'nın imajına katkısı olup olmadığı öğrenilmek istenmiştir. Katılımcıların hiçbirinden negatif yorum alınmamıştır. Bazı katılımcılar Küba'yı ve Küba kültürünü çok iyi bildiklerine ve Küba hakkında kafalarında zaten pozitif bir imaj olduğuna değinmişler fakat derneğin de bu anlamda doğru yolda olduğunu söylemişler ve zaten olumlu olan bakış açılarının daha olumlu bir hale geldiğine dikkat çekmişlerdir. Diğer katılımcılar ise derneğe gelmelerinin Küba hakkındaki düşüncelerini pozitif yönde değiştirdiğinden bahsetmişlerdir. Dernekte Küba kültürünü daha yakından tanıma fırsatı bulduklarından, bu doğrultuda Küba'ya ilgilerinin ve meraklarının daha da arttığından bahsetmişler ve Küba'ya gitme isteklerinin arttığına vurgu yapmışlardır.

Evet oldu. Çünkü Küba'yı daha çok tanıma fırsatı buldum. Küba'ya gitmeden buraya gelen Kübalılarla, Küba insanını tanıma fırsatı buldum. Onlar hakkında fikirler edinme şansım olmuş oldu. (3.K.9, yüz yüze görüşme)

Açıkçası Küba'yı çok iyi bilen biriyim. Küba'yla ilgili aşağı yukarı kafamda pozitif bir imaj oluşmuştu. Daha önce Küba'ya da gitmiştim. Ülkenin tarihi ve kültürüyle ilgili bilgi birikimim var... Ama Küba hakkında bildiklerimden dolayı doğru yolda olduklarımı düşünüyorum. Bu iyi bir şey... (3.K.3, yüz yüze görüşme)

Diğer taraftan Kübalı katılımcılara da “Size göre derneğin Küba halkı ve devleti hakkında olumlu bir imaj yaratılmasına katkısı var mıdır? Varsa bu size göre yeterli mi?” gibi sorular sorulmuştur. Kübalılardan alınan cevaplar da diğer katılımcılardan alınan cevaplar gibi Küba Kültür Derneği'nin Küba devleti adına pozitif imaj yarattığı yönünde olmuştur. Verilen cevaplardan ortaya çıkan ve altının çizilmesi gereken husus şudur: Daha önce bahsedildiği

gibi Küba Kültür Derneği, devletin maddi ve manevi desteğini alamamış olsa da derneğin Küba devleti ve Küba toplumu hakkında pozitif bir imaj oluşumuna katkıda bulunduğu görülmektedir. Dernek faaliyetlerinde yer alan Kübalılar, derneği ve Küba Kültür Merkezi'ni Küba'yı temsil eden, kültürlerini, eğlence şekillerini, milli tarihlerini, dillerini vb. özelliklerini yansıtan bir yer, hatta Küba'nın küçük bir parçası olarak gördüklerini söylemişlerdir. Küba'yı yansıtmak için her zaman daha fazlasının yapılabileceğinin altını çizen Kübalılara göre şimdilik Küba Kültür Derneği elinden geleni yapmaktadır ve zamanla daha fazlasını yapacaktır:

Bana göre evet var. Zaman zaman Türkleri Küba'ya götürüyorlar... Dernek çok sayıda aktivite de yapıyor. Küba ülkesiyle ilgili önemli her tarihte dernek etkinlikler yapıyor. Aktivitelerin yeterliliği konusunda şunu söyleyebilirim: Biz insan olarak her zaman daha fazla şey yapılabilir diye düşünür ve hissederiz. Ama bana göre iyi bir yolda ilerliyorlar... (2.K.2, yüz yüze görüşme)

Evet, kesinlikle. Çünkü burası Küba'nın bir parçası gibi... Bu merkez, bu bina Küba'yı yansıtan küçük bir parça... Gerçek bir parça... Kübalı ne demek, mutluluğumuz nasıl, enerjimiz nasıl, partilerimiz nasıl, yemeklerimiz nasıl, dilimiz nasıl, iletişimimiz nasıl vb. tüm bunların hepsini yansıtan bir parça... (2.K.1, yüz yüze görüşme)

Küba devletiyle organik hiçbir bağı olmayan Küba Kültür Derneği'nin faaliyetlerine katılan Türklere "Bu tip derneklerin/merkezlerin iki ülkenin vatandaşları arasında bağları kuvvetlendiren ve yakınlaşma sağlayan yerler olduğunu düşünüyor musunuz? Eğer öyleyse, neden?" soruları sorulmuştur. Cevap veren katılımcıların hepsi bu tip dernek ve merkezlerin yabancı iki ülke vatandaşlarının birbirine yakınlaşması için fırsatlar sunduğuna değinmiştir. Katılımcılar bu tip derneklerin gidilmesi oldukça zor olan, birbirine uzak ülkelerin küçük birer temsilleri olduğunu düşündüklerini söylemişlerdir. Normal şartlar altında karşılaşma ve iletişim kurma imkânlarının olmadığı yabancı ülke vatandaşlarıyla iletişime girebilmeleri ve kültürleri hakkında detaylı bilgiler alabilmeleri için elverişli ortamlar yaratıklarına değinmişlerdir. Katılımcılar karşılıklı iletişim ortamının sağlanmasının ve bu doğrultuda yapılan kültür alışverişinin de iki ülke vatandaşlarını yakınlaştırdığını söylemişlerdir:

Kesinlikle düşünüyorum. Buranın kapısından hiç girmeyip, sadece önünden geçerek buradaki müziği duyanlar bile buradaki Küba bayrağı ve Türk bayrağı sembollerini görüyorlar. Eğer Küba bayrağını tanıyorlarsa burada bir şekilde Küba kültürüyle ilgili bir şeyler olduğunu görüyorlar.

Dediğim gibi hiçbir şeyi görmeseler bile müziği duyuyorlar. Kaldı ki içeriye girip oturma fırsatı bulan, bir şeyler yiyen-içen veya bir sohbeta katılan insanlar “Ah, evet böyle bir kültür var” deyip bir bilince sahip oluyorlar... (3.K.5, yüz yüze görüşme)

Kesinlikle düşünüyorum. Her iki tarafta da birbirlerine ilgi duyan insanlar oluyor. Mesela Türkiye’de yaşayan bir insan neden Latin kültürüne ilgi duyar? Veya Küba’da yaşayan bir insan neden Türk kültürüne ilgi duyar? Bunun birçok sebebi olabilir. Örneğin, bir dizi görür, bir kitap okur, bir müzik dinler vb. şekillerde etkilenebilir. Sonuç olarak o kültüre, o dile, o ülkeye ilgi duymaya başlayabilir. Bu ilk adımdan sonra bir adım daha atıp bu ilgisini belli bir bilgiye çevirmek istiyorsa gideceği yerlerden biri de bu tip merkezlerdir. Bu tip merkezlere giden insanlar nasıl karşı tarafa ilgi duyarak gittiyse, oraya gittiği zaman karşı taraftan da kendi kültürüne ilgi duyan insanlar bulacaktır. Zaten bu da yakınlaşmanın ilk adımıdır. (3.K.3, yüz yüze görüşme)

Dernek faaliyetlerinde görev alan Kübalılara da “Ülkenizle ilgili faaliyet gösteren bir yerde çalışıyor olmak sizde nasıl bir duygu uyandırıyor?” sorusu sorulmuştur. Görüşme yapılan Kübalıların tümü Küba Kültür Derneği’ni Küba’nın küçük bir temsili olarak gördükleri için kendilerini ülkelerindeymiş gibi hissettiklerini söylemişlerdir. Bu derneği Kübalılarla ve Türklerle buluştukları, kültürel değerleri paylaştıkları ve iletişim ortamının sağlandığı bir mekân olarak gördüklerini, bu durumun onlar için büyük bir şans olduğunu ve ülkeleriyle ilgili faaliyet yürüten bir yerin parçası olmaktan gurur duyduklarını belirtmişlerdir.

Çok gurur duyuyorum. Ben ne zaman müzik yapıyorum, dans ediyorum, perküsyon atölyesi yapıyorum veya birine İspanyolca öğretiyorum ben aslında Küba’yı yansıtmış oluyorum. Ben bu şekilde hala Küba’nın bir parçası olduğumu hissediyorum... Kültürel değerlerimizi paylaşabilmek, Küba ve Türkiye ile alakalı konuşabilmek için bir şansım olmuş oluyor. Atatürk, Nazım Hikmet, Che Guevera ve Fidel gibi değerli insanlar hakkında konuşabilmek için... (2.K.2, yüz yüze görüşme).

Çok güzel bir duygu... Çünkü ben oraya gittiğim zaman sanki Küba’daymışım gibi hissediyorum. Orada rahatlıyorum. Kendi dilimi konuşabiliyorum. Kübalılarla ve Türklerle tanışıyorum. Yeni arkadaşlarım oluyor. (2.K.7, yüz yüze görüşme)

Sonuç

Yapılan görüşmeler ve katılımlı gözlemlerden hareketle derneğin faaliyetlerinden olumlu bir şekilde etkilendikleri anlaşılan Kübalıların, Türkiye, Türk kültürü ve Türk insanı hakkındaki algılarının; Türklere ise Küba ülkesi, Küba kültürü ve Küba insanıyla ilgili algılarının pozitif veya daha da pozitive dönüştüğü sonucuna ulaşılmıştır. Küba Kültür Derneği'nin amaçları bağlamında gerçekleştirdiği faaliyetler, Zaharna'nın kamu diplomasisi modeli olan ilişkisel modeline uyarlandığında, derneğin bu modelde bahsedilen çift yönlü iletişim, güven inşası, hedef kitlenin sürece katılması ve aktif rol oynaması gibi unsurları kullanarak hareket ettiği görülmektedir. Dolayısıyla, derneğin yaptığı faaliyetler kamu diplomasisinin ilişkisel boyutunu oluşturmaktadır.

Görüşme yapılan Türkler ve Kübalılar her ne kadar sıcakkanlılık konusunda iki kültürü birbirine yakın bulduklarını söylemiş olsalar da geri kalan birçok özellik bakımından iki kültürün birbirinden çok farklı olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Diğer taraftan görüşmecilerin Küba Kültür Derneği'nin Küba kültürünü olabildiğince yansıttığını düşünmekte oldukları anlaşılmıştır. Dolayısıyla, derneğin kültürel değerleri yansıtarak, birbirine yabancı ve birbirinden çok farklı kültürel değerlere sahip iki toplum arasında iyi ilişkiler kurulabilmesine imkân tanıyarak kültürel diplomasiye katkı sağladığı anlaşılmıştır.

Küba devletinin sosyalizmle yönetilmesi, ambargo altında ve kapalı bir toplum yapısına sahip olması bağlamında Küba Kültür Derneği, devletten bağımsız STK'ların yürüttüğü kültürel diplomasi faaliyetleri aracılığıyla nasıl iyi ilişkiler geliştirilebileceğinin çarpıcı bir örneğidir. Küba devleti ekonomik, siyasi vb. sebeplerle kültürel diplomasi anlamında yeterince faaliyet yürütememiş ve sesini dünyaya duyuramamıştır. İşte bu tip durumlarda STK'ların devletleriyle birlikte veya devletlerinden ayrı bir şekilde çalışmalar yürüterek kültürel diplomasinin bir aktörü olabilecekleri Küba Kültür Derneği örneğiyle anlaşılmaktadır.

Dernek yöneticileriyle yapılan görüşmelere göre Küba Kültür Derneği Küba devletinin maddi ve manevi hiçbir desteğini almamaktadır. Küba deyince ilk akla gelenlerden biri, Küba'nın sosyalist cumhuriyetle yönetilmesi, yani siyasi yapısı ve siyasi kültürüdür. Ancak iki kültürü yakınlaştırmak için siyasetin doğru bir araç olmadığını düşünen ve siyasi söylemden uzak durduklarını belirten dernek yöneticilerine göre Küba devletinden destek görememelerinin sebebi de budur.

STK'lar devlet desteği almadan da hükümetlerin kültürel diplomasisine katkıda bulunabilirler fakat kültürel diplomasi alanındaki başarılarını arttırmak ve sürdürülebilir kılmak adına olması gereken, devletle STK'ların birbirlerini destekleyerek hareket

etmeleridir. Kültürel diplomasinin etkili sonuçlar verebilmesi için STK'ların devlet ve devlet kurumlarıyla arasındaki mesafe azaltılmalı ve bu aktörler işbirliği içinde hareket etmelidir. Bu noktada devletlere düşen görev ise sivil girişimlere saygı duymak, onları desteklemek ve önlerini açmaktır.

Küba Kültür Derneği ile ilgili yapılan araştırmadan elde edilen bulgular, STK'ların bağlı oldukları ülkelerin politikaları paralelinde kültürel diplomasiye katkıda bulunabilecekleri gibi, kültürlerarası iletişime imkân veren bir ortamın sağlanması yoluyla da kültürel diplomasiye katkı sağlayabileceklerini göstermiştir. Bu doğrultuda araştırmadan çıkan beklenmedik sonuçlardan biri ise dernek faaliyetlerinde yer alan veya dernek üyesi olan Kübalıların Küba Kültür Derneği'nin siyasi söylemden uzak durmasından duydukları memnuniyet olmuştur. Görüşmecilerin çoğu siyasi söylemden uzak durulmasının olumlu olduğunu ve siyaset dışındaki kültürel unsurlara yapılan vurguyla Türklerin ve Kübalıların daha da yakınlaşabileceğini düşündüklerini söylemişlerdir. Diğerleri ise siyasi söylemden uzakta durulmasından şikâyetçi olmadıklarını, iki toplumu yakınlaştırmak için siyasetin kullanılmasının şart olmadığını düşündüklerini dile getirmişlerdir. Kübalılarla ve Türklerle yapılan görüşmelerden çıkan ortak söylemlerden bir diğeri ise Küba Kültür Derneği'nin Küba halkı ve Küba Devleti adına pozitif bir imaj yaratılmasına olan katkısıdır.

Son olarak, araştırma kapsamında kullanılan doküman incelemesi, katılımlı gözlem ve derinlemesine görüşme yöntemlerinden elde edilen veriler, her bireyin başlı başına diplomasinin katılımcısı ve kaynağı haline dönüştüğü günümüzde, devletten maddi ve manevi destek almayan bir STK'nın da yürüteceği faaliyetlerle kültürel diplomasiye katkıda bulunabileceğini göstermiştir.

Kaynakça

- Akçadağ, E. (2010). Avrupa Birliği Sürecinde Kamu Diplomasisi Faaliyetlerinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü. 1-15. Çevrimiçi erişim: <http://www.kamudiplomasisi.org/pdf/emineakcadag.pdf>, erişim tarihi: 1 Ağustos 2018).
- Akçay, N.C. (2014). Kamu Diplomasisi Aracı Olarak Kültürel Diplomasi ve Fransa'nın Afrika Ülkelerine Yönelik Uluslararası Öğrenci Programları Örneği, *Uzmanlık Tezi*. Ankara. T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı.
- Creswell, J.W. (2016). *Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma Deseni*. M. Bütün ve S.B. Demir (çev.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Cull, N.J. (2009). *Public Diplomacy: Lessons from the Past*. Los Angeles: Figueroa Press.
- Çevik, B.S. (2016). Vatandaş Diplomasisi: İnsan Potansiyelinden Küresel Barışa. G.Sancar (Ed). *Kamu Diplomasisinde Yeni Yaklaşımlar ve Örnekler* içinde. İstanbul: Beta, 23-50.
- Diplomacy, C. (2005). *Cultural Diplomacy The Linchpin of Public Diplomacy*. Washington DC: US Department of State.
- Ekşi, M. (2015). Kültürel Diplomasi ve Yunus Emre Enstitüsü. M.Şahin ve B.S. Çevik (Ed.). *Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi* içinde. Ankara: Nobel Yayıncılık, 347-363.
- İllere ve Faaliyet Alanlarına Göre Dernekler (t.y.). Çevrimiçi erişim: <https://www.dernekler.gov.tr/tr/Anasayfalinkler/illere-gore-faal-dernekler.aspx>, erişim tarihi: 25 Kasım 2018.
- İslamoğlu, H. ve Alnıaçık. (2016). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. 5.Baskı. İstanbul: Beta Yayınları.
- Köksoy, E. (2014). Kamu Diplomasisi ve Halkla İlişkiler İlişkisi: Kurumsal Bir Değerlendirme. *Marmara İletişim Dergisi*. 22, 211-231.
- Köksoy, E. (2015). Kamu Diplomasisi ve Mülteci İlişkileri Türkiye'nin Mülteci İlişkilerinin Uluslararası Medya Yansımaları. *Marmara İletişim Dergisi*. 24, 77-100.
- Kurtuluş, B. (2014). 21. Yüzyılda Değişen Kamu Diplomasisi Anlayışının Türk Dış Politikasına Yansıması. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi SBE.
- Kurtuluş, B. (2015). Türkiye'nin Kamu Diplomasisinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü: İnsani Yardım Kuruluşları ve İnsani Diplomasi Perspektifi. M.Şahin ve B.S. Çevik (Ed.). *Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi* içinde. Ankara: Nobel Yayıncılık, 185-212.
- Küba Kültür Derneği*. (2011). Tüzük Kitabı. 1.Baskı. (Broşür).

Küba Kültür Merkezi hakkında (t.y.). Çevrimiçi erişim:

<http://www.kubakulturmerkezi.com/about/>, erişim tarihi: 24 Kasım 2018

Nye, J.S. (2017). *Yumuşak Güç*. 2.Baskı. Ankara: BB101 Yayınları.

Potter, E. (2003). Canada and the New Public Diplomacy. *International Journal*. 58.1, 43-64

Sancar, G.A. (Ed.). (2016). *Kamu Diplomasisinde Yeni Yaklaşımlar ve Örnekler*. İstanbul: Beta Yayınları.

Yıldırım, A. ve H. Şimşek. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. 5.Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.